

Úskalí cytologie extrahepatálních žlučových cest

Daniela Kurfürstová, Zuzana Slobodová

Ústav klinické a molekulární patologie LFUP a FN Olomouc

SOUHRN

Cytologické vyšetření extrahepatálních žlučových cest představuje náročnou diagnostickou disciplínu, často limitovanou kvalitou a buněčností vzorků. I přes existenci podrobných klasifikací a popisů morfologií buněk zůstává diagnostika v praxi často problematická, zejména při rozlišení benigních a maligních lézí. Práce shrnuje aktuální klasifikační systém WHO pro pankreatobiliární cytopatologii, se zaměřením na diagnostické kategorie vztahující se k extrahepatálním žlučovým cestám. Diskutovány jsou typické morfologické znaky, diferenciální diagnostika a doplňkové vyšetřovací metody, včetně imunohistochemie a FISH, které mohou přispět k vyšší senzitivitě a specifitě cytologické diagnostiky. Práce zdůrazňuje důležitost klinického kontextu a mezioborové spolupráce při interpretaci cytologických nálezů.

Klíčová slova: extrahepatální žlučové cesty – cytologie – biliární neoplazie – WHO klasifikace – FISH – diagnostické kategorie

Pitfalls of extrahepatic bile duct cytology

SUMMARY

Cytological examination of extrahepatic bile ducts represents a challenging diagnostic field, often limited by sample quality and cellularity. Despite the availability of detailed classifications and cellular morphology descriptions, distinguishing benign from malignant lesions remains difficult in clinical practice. This paper reviews the current WHO classification system for pancreatobiliary cytopathology, with a focus on diagnostic categories specific to extrahepatic bile ducts. It discusses typical cytomorphological features, differential diagnoses, and the use of ancillary techniques such as immunohistochemistry and FISH, which may enhance diagnostic sensitivity and specificity. The importance of clinical context and interdisciplinary collaboration in cytological interpretation is emphasized.

Keywords: extrahepatic bile ducts – cytology – biliary neoplasia – WHO classification – FISH – diagnostic categories

Cesk Patol 2024; 61(3): 142–147

Cytologické vyšetření žlučových cest je i pro zkušeného diagnostika mnohdy velmi těžkým úkolem. Ač v dostupné literatuře nacházíme detailní popisy buněčných morfologií u jednotlivých patologických lézí, v reálné praxi se velmi často potýkáme již s otázkou, zda se díváme na buňky benigní či maligní a seč nám síly stačí, snažíme se bojovat se samotnou definicí maligního tumoru, tedy invazí nádorových buněk přes bazální membránu, která nám cytologům však zůstává mnohdy skrytá. Jedním z hlavních problémů, se kterými se cytolog při vyšetření žlučových cest celkem pravidelně potýká je nízká validita málo buněčných vzorků, mnohdy s odběrovými artefakty. Nelze opomenout ani význam klinického kontextu: bez dostatečných informací o pacientovi ztrácí i sebelepší cytologický nález svou výpovědní hodnotu.

CYTOLOGICKÁ KLASIFIKACE BILIÁRNÍCH LÉZÍ

Jak je obvyklé i v jiných oblastech patologie, také pro pankreatobiliární cytologii existují doporučené postupy (guidelines), které popisují jednotlivé typy lézí a jejich charakteristické buněčné změny. Na původní klasifikaci Papanicolaouovy společnosti cytopatologů z roku 2015 navázala klasifikace WHO publikovaná v roce 2021. Tato novější verze upravuje předchozí systém a zároveň precizněji definuje diagnostické jednotky v souladu s histologickou WHO klasifikací, stanovuje riziko malignity pro jednotlivé diagnostické kategorie a poskytuje i doporučení

Tab. 1. Diagnostická klasifikace kartáčkové cytologie žlučovodu, převzata a upraveno dle The WHO Reporting System for Pancreatobiliary Cytopathology 2022.

Diagnostická kategorie		Riziko malignity	Možnosti klinického postupu
I	Nediagnostický	28-69 %	Opakovat ERCP s cholangioskopií
II	Benigní/ negativní z malignity	26-55 %	Korelovat s klinickým nálezem
III	Buněčná atypie	25-77 %	Opakovat ERCP s cholangioskopií
IV	Neoplazie low risk	Žádná data	Žádná data
V	Neplazie high risk	Žádná data	Žádná data
VI	Suspektní z malignity	74-100 %	Opakovaný odběr vzorku s FISH/NGS
VII	Maligní	96-100 %	Postup dle klinického stádia

pro následný klinický management (tab. 1) (1-4). Přestože se klasifikace zaměřuje na celou pankreatobiliární oblast, cílem této práce je představit diagnostické kategorie se zvláštním důrazem na cytologii extrahepatálních žlučových cest.

I. Nediagnostický

Tato kategorie je určena všem vzorkům, ze kterých, nejsme schopni stanovit diagnózu vzhledem k jejich buněčnosti či kvalitě. Patří sem preparáty acelulární, obsahující pouze krev, zánětlivé elementy, makrofágy, dále pak vzorky s obsahem nehodnotitelných arteficiálně poškozených buněk, a to jak nátěrem samotným, tak špatným zpracováním vzorku v laboratoři, dále

✉ Adresa pro korespondenci:

MUDr. Zuzana Slobodová, Ph.D.

Ústav klinické a molekulární patologie LFUP a FN Olomouc

Hněvotínská 3, 779 00 Olomouc

Tel.: 585639559

E-mail: zuzana.slobodova@fnol.cz